

John Heartfield

(19. června 1891 – 26. dubna 1968)

Po studiích v Mnichově a Berlíně se John Heartfield, syn levicových aktivistů, etabloval jako vyhledávaný komerční umělec (mj. UFA – Universum Film AG, rodinné nakladatelství Malik-Verlag). V roce 1917 se stal členem berlínského spolku Dada, o rok později vstoupil do Kommunistische Partei Deutschlands. Kritika vyhrocené agrese Německa vůči Velké Británii jej během 1. světové války vedla ke změně jména – z Helmuta Franze Josefa Herzfelda se stal John Heartfield. V roce 1920 objevil při spolupráci s Georgem Groszem techniku fotomontáže a koláže. Inspiroval se také „zcizujícím efektem“ Bertolta Brechta a využíval jej s cílem demaskovat absurditu vnější reality. Svoji uměleckou tvorbu chápal především jako způsob veřejné služby.

Jako angažovaný levicový intelektuál vystupoval proti kapitalismu, který považoval za hlavní ideologickou příčinu 1. světové války. Postupně se však jeho pozornost soustředila na stále sílící nacismus a jeho vůdčí teze. V letech 1930 až 1938 spolupracoval s magazínem Arbeiter Illustrierte Zeitung (Willi Münzenberg), jeho fotomontáže se objevovaly na veřejných plakátovacích plochách a stávaly se ikonickým vyjádřením postoje oponentů nacismu. Přes odpor vůči režimu zůstal Heartfield v Berlíně až do roku 1933, kdy za dramatických okolností emigroval do Československa. Účastnil se výstavy spolku Mánes a dále spolupracoval s AIZ. Po vzniku protektorátu odešel do Velké Británie, kde se záhy – kvůli své národnosti – potýkal se značnými obstrukcemi. Podobně komplikovaný byl jeho poválečný návrat do vlasti (východního Německa) – vrátil se díky formálnímu pozvání Humboldtovy univerzity, žil však pod dohledem Stasi. Až v roce 1956 byl přijat na Akademie der Künste v Berlíně, stal se členem svazu umělců v Německu i Československu a dostalo se mu také uznání coby odpůrci nacismu. V polovině šedesátých let se podílel na přípravě výstav v Londýně (ICA Londýn, 1969), v Brně (Špilberk, 1967) i jinde. Věnoval se také aktuálním tématům (mj. nukleární válce), těžiště jeho tvorby však zůstalo v předválečné produkci.

John Heartfield zemřel ve východním Berlíně 26. dubna 1968.